

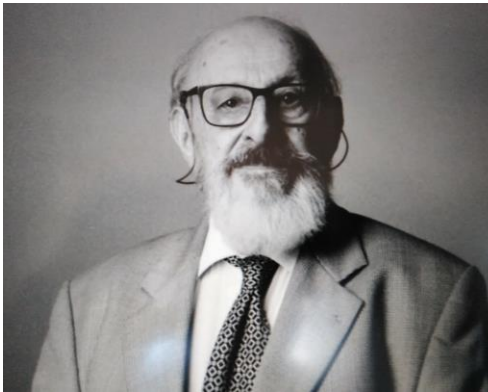
In memoriam

SOCIETAT D'HISTÒRIA
NATURAL DE LES BALEARS

Andreu Muntaner Darder (1926-2023)

Soci fundador i President d'Honor de la SHNB

A l'edat de 96 anys en va deixar n'Andreu Muntaner Darder, tot un referent per a la nostra Societat. N'Andreu va poder veure la Monografia núm. 33 (Pons *et al.*, 2021), dedicada a la seva persona on hi ha 5 capítols explícitament dedicats a ell i a la seva obra. És per això que hem fet una nota peculiar. Hem posat els resums d'aquest capítols per després donar pas a unes paraules de diferents persones lligades a la SHNB i que apreciaven n'Andreu.

Andreu Muntaner Darder, President d'Honor de la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB) i un del seus refundadors l'any 1954, que ja el 1948 ja era present en les activitats d'aquesta incipient associació, retratat a les coves de Campanet. Andreu ha estat una peça clau en la Història Natural i en la memòria gràfica de les nostres Illes. Així els seus coneixements de Geologia i Hidrogeologia, els seus estudis del Quaternari, el seu arxiu de documents gràfics i la seva col·lecció paleontològica han servit i són d'utilitat a investigadors de camps molt diversos. Va participar a diverses exposicions i fou protagonista de diversos documentals (Vicens i Pons, 2021a).

Andreu va ser un dels estudiosos pioners en el coneixement de la geologia i especialment del Pleistocè de les Illes Balears. Els seus estudis estratigràfics del Quaternari litoral a la badia de Palma, juntament amb els paleontològics de Joan Cuerda, varen impulsar que quan es va celebrar el 1957 a Espanya la V reunió de l'INQUA (International Quaternary Congress), es realitzàs una excursió a Mallorca, i els dipòsits de cala Pudent i es Carnatge es coneguessin a nivell internacional. Paral·lelament, els seus talls estratigràfics, el seu arxiu fotogràfic i la seva col·lecció han servit per a realitzar posteriors estudis del Quaternari de les Balears (Vicens i Pons 2021b).

Pel que fa a la seva biblioteca, entre els anys 2008 i 2011 va fer donació a la SHNB de 1.262 ítems, entre separates, llibres, mapes, tesis, fulletons i altres tipus de publicacions. La gran majoria tracten temes de geologia i paleontologia, sobre tot de les Illes Balears (Llobera, 2021).

La seva col·lecció paleontològica, hores d'ara es troba a la SHNB. La col·lecció consta de 1.175 entrades de registres paleontològics, que es corresponen amb 4.736 espècimens, procedents d'un centenar de localitats, la majoria de les quals són del Quaternari mallorquí. Encara falta catalogar una part de la seva col·lecció (Vicens *et al.*, 2021).

Andreu va col·laborar amb en Gori Jaume amb estudis geològics des de l'any 1973 fins a l'any 2004, amb alguna anècdota curiosa (Jaume, 2021).

Recordant n'Andreu

Varen ser un grapat d'anys que vaig passar a recollir-lo amb el cotxe el dia de l'Assemblea de la Societat. Ja dins el cotxe, no aturava de xerrar i donar conversa. Sempre deia que en Joan Cuerda havia estat fonamental perquè la Societat tiràs endavant i que ell era "el darrer autodidacte". Recordava entranyablement el Congrés de l'INQUA de 1957 amb excursions a Mallorca i la presència de la policia secreta perquè hi havia russos. Varen saber qui eren els policies a l'hora de repartir Bolletins... ni el varen obrir, se'l posaren davall del braç!. Al torn obert de paraules de l'Assemblea sempre contava anècdotes i tots els socis l'escoltàvem atentament. Una vegada acabada l'Assemblea sempre deia: me'n vaig a peu cap a casa, que és costa per avall.

Damià Vicens

Molts són els records que ens vénen al cap. La seva sempre presència a les assemblees i els seus comentaris sempre assenyats, amb una vessant d'un home de llarga vida i llarg

recorregut que ens feia recordar els primers anys de la Societat. D'ell hem recuperat bona part d'aquells primers moment i ens ha facilitat poder reconstruir aquesta, ja llarga història. Els seus ànims a la junta per la feina feta, i per continuar el llegat d'aquests pioners, era una constant. La donació de la seva col·lecció científica i la seva biblioteca ha servit a altres investigadors a poder continuar la tasca quaternarista d'aquesta parella, Muntaner-Cuerda, Cuerda-Muntaner. Gràcies a aquesta generositat s'han publicat treballs, ha ajudat també a documentar tesis doctorals, amb jaciments i registre paleontològics històrics i a estudiar jaciments ara, alguns d'ells, desapareguts. Més que merescut, i podríem dir un deure històric de la Societat, fou l'edició d'una monografia homenatge a la seva persona, era el mínim que podríem fer. En ella ja ho comentam quasi tot, un paleontòleg quaternarista, un hidrogeòleg, col·leccionista de fòssils (d'ammonits, de restes del Miocè-Pliocè i sobre tot del Pleistocè) i moltes coses més, en resum, un amant de la natura. Quan en Damià i jo li duguérem la seva monografia, l'octubre de 2021, estàrem hores parlant (unes tres hores!! i això que anàvem per poc temps, per no molestar!!), era un home feliç, alegre i agraït per aquell treball. Però, som nosaltres els que t'hem de donar les gràcies per tota la teva feina, el teu suport i els teus ànims per a que la Societat, la teva Societat, sigui el que és ara.

Guillem X. Pons

Des dels inicis de la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB) amb la sortida d'uns apassionats per la natura a les coves de Campanet (1948), fins a dates més recents – imatge del 2019 a la seu de la SHNB-, Andreu Muntaner Darder ha estat sempre present (esquerra foto arxiu Andreu Muntaner, dreta foto Joan Mayol).

Si un record tenc de D. Andreu és el bon humor i l'alegria, era un gran valor humà per a la Societat; el vaig tractar més de mig segle i no puc recordar cap episodi negatiu. Fins i tot en moments problemàtics per a l'entitat, els seus comentaris eren tranquils i assenyats. Que la terra, que tant estimava, li sigui lleu!

Joan Mayol

N'Andreu Muntaner a les assemblees sovint solia donar l'enhorabona i agrair a la junta directiva de la Societat d'Història Natural la feina feta, i comentava que poder seguir endavant ja era tot un èxit. Després recordava que sempre hi ha socis o gent en sentit ampli a la vida, que exigeixen que es facin més tasques i activitats. Ell deia amb aquella gràcia que li era característica: Idò que ho facin ells! Que s'engresquin i ho tirin endavant!. Andreu deia que era molt fàcil per alguns reclamar a la directiva d'una associació, una societat o als altres en general, que es facin activitats o tasques. Però aquesta mateixa gent que exigeix són incapaços de fer res més que pujar-se'n al carro, això vol dir que s'incorporen a una cosa, assumpte, negoci... que funciona, quan ja està en marxa. Sempre he trobat les seves frases molt alligadores i agraïdes de cap als responsables d'una entitat de la qual fan tasques de forma altruista. Molts eren els que li demanaven consells científics o fotografies antigues a n'Andreu, però també era una font inesgotable de valors humans.

Xisco Gràcia

Andreu Muntaner era una persona molt sol·licitada, però era molt fàcil reunir-se amb ell. Jo ja el vaig conèixer de major, de molt major, però tenia la mentalitat d'un home jove, ple de vida i ple d'idees. Dins el món cultural era una persona molt coneguda, no solament per les seves imatges sinó també per la seva curiositat repartida entre moltes disciplines. Just entrar a la seva casa ja començava l'exposició de càmeres i objectius, de tota casta i de totes les èpoques, era evident que la fotografia havia ocupat una bona part de la seva vida. El seu arxiu, molt ben ordenat, compta moltes històries d'aquesta terra, ho va retratar tot i de tot se'n recordava. El servei militar a aviació, a la base militar de Pollença, va permetre la relació amb els pilots militars i comptava que moltes vegades el convidaren a acompanyar-los, cosa que feia amb molt de gust ja que aquells vols li permeteren fer les seves fotos aèries. Les persones parteixen d'aquest món i deixen dol, però quan se'n va un home tan admirable com Andreu Muntaner Darder, endemés del dol ens queda un gran buit.

Llorenç Alajarín Pitarch

L'any 2008 vaig conèixer a Don Andreu Muntaner, arrel de la catalogació d'unes plaques de fotografia que formaven part del llegat d'un familiar seu, Don Bartomeu Darder Pericàs, el qual estava fent la feina de catogació documental. Una de les primeres impressions fou la gran memòria i la vitalitat que ja als seus anys mostrava, record la gran col·lecció de càmeres fotogràfiques, però també de fòssils, i això si, les llarguíssimes i interessants converses que mantiguérem a la llum del focus que enfocava les plaques de vidre amb diverses persones i situacions reconegudes per ell, no perdia detall, sabia exactament qui era cada personatge, el paisatge, etc. Anys més tard, ens tornarem a retrobar a les juntes de la SHNB, on sempre donava bones consells. Sempre recordaré, amb certa tristor, quan ens va anunciar que seria la seva darrera junta, doncs tot i que tenia el cap molt clar, els anys no passaven de bades. També record l'alegria que va tenir en rebre el llibre homenatge a la seva persona.

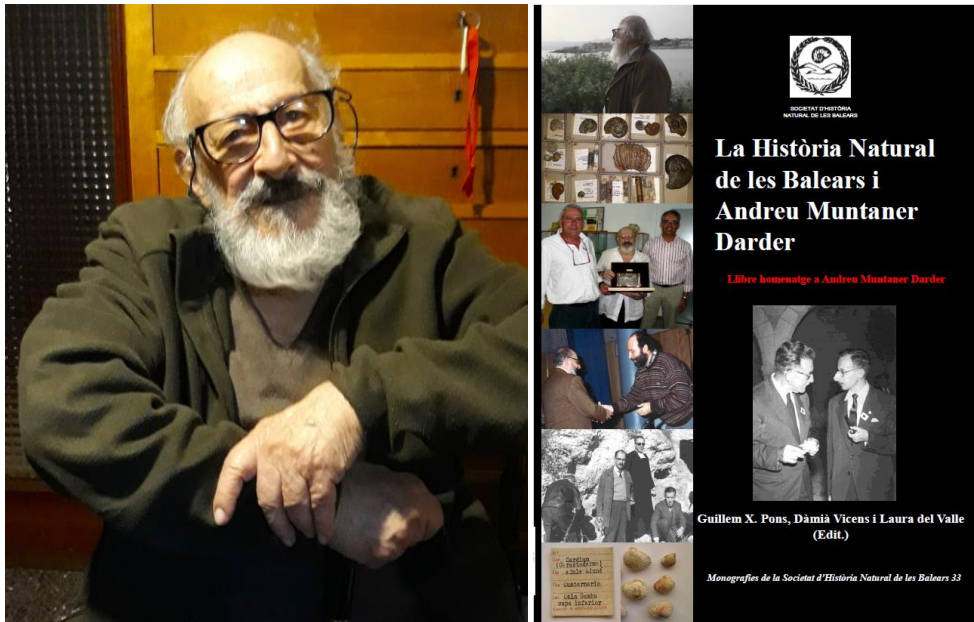
Laura del Valle

Esquerra, Antonio Rodríguez Perea, President de la SHNB de 1988 fins a 1990, en un acte celebrat a Sa Nostra del carrer Concepció (Palma), on es retia homenatge als pioners de la Societat. Andreu Muntaner va recollir un petit obsequi (Arxiu SHNB). Dreta, Homenatge a n' Andreu Muntaner que li va retre la Societat el dia de l'Assemblea General del 2010 (28-05-2010) a la seu de la Societat. Al centre n' Andreu Muntaner; a l'esquerra el Vicepresident de la Societat, en Lluís Moragues; i a la dreta el President de la Societat, n' Antoni Grau (Foto D. Vicens).

El dia en que Damià Vicens i Guillem X. Pons duguérem la monografia homenatge a Andreu Muntaner, a ca seva, el 22 d'octubre de 2021 (Fotografia D. Vicens).

Andreu Muntaner el 22 d'octubre de 2021 i la portada de la seva monografia, una vida de passió per la natura.

Referències de la Monografia núm. 33 dedicada a Andreu Muntaner

- Pons, G.X., Vicens, D. i del Valle, L. (editors). 2021. La Història Natural de les Balears i Andreu Muntaner Darder. Llibre homenatge a Andreu Muntaner Darder. *Mon. Soc. Hist. Nat. Balears*, 33: 1-361.
https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/monografiesHistoriaNatural/index/assoc/Monograf/iesSHNB_/2021vol0/33.dir/MonografiesSHNB_2021vol033.pdf
- Vicens, D. i Pons, G.X. 2021. Apunts biogràfics d'Andreu Muntaner i Darder (1926--), cofundador de la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB). In: Pons, G.X., Vicens D. i del Valle, L. (edit.). *La Història Natural de les Balears i Andreu Muntaner Darder*. *Mon. Soc. Hist. Nat. Balears*, 33: 11-36.
https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/monografiesHistoriaNatural/index/assoc/Monograf/iesSHNB_/2021vol0/33p011.dir/MonografiesSHNB_2021vol033p011.pdf
- Vicens, D. i Pons, G.X. 2021. Les aportacions científiques d'Andreu Muntaner Darder al Quaternari de les Illes Balears. In: Pons, G.X., Vicens D. i del Valle, L. (edit.). *La Història Natural de les Balears i Andreu Muntaner Darder*. *Mon. Soc. Hist. Nat. Balears*, 33: 37-60.

- https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/monografiesHistoriaNatural/index/assoc/Monograf/iesSHNB_/2021vol0/33p037.dir/MonografiesSHNB_2021vo1033p037.pdf
- Llobera, M. 2021. Bibliografia donada per D. Andreu Muntaner Darder a la biblioteca de la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB). In: Pons, G.X., Vicens D. i del Valle, L. (edit.). La Història Natural de les Balears i Andreu Muntaner Darder. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 33: 61-69.
https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/monografiesHistoriaNatural/index/assoc/Monograf/iesSHNB_/2021vol0/33p061.dir/MonografiesSHNB_2021vo1033p061.pdf
- Vicens, D., Pons, G.X. i del Valle, L. 2021. La col·lecció naturalística d'Andreu Muntaner Darder dipositada a la Societat d'Història Natural de les Balears (SHNB). In: Pons, G.X., Vicens D. i del Valle, L. (edit.). La Història Natural de les Balears i Andreu Muntaner Darder. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 33: 71-81.
https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/monografiesHistoriaNatural/index/assoc/Monograf/iesSHNB_/2021vol0/33p071.dir/MonografiesSHNB_2021vo1033p071.pdf
- Jaume Nadal, G. 2021. Col·laboracions d'estudis geològics entre Andreu Muntaner i Gori Jaume des de l'any 1973 fins a l'any 2004. In: Pons, G.X., Vicens D. i del Valle, L. (edit.). La Història Natural de les Balears i Andreu Muntaner Darder. Mon. Soc. Hist. Nat. Balears, 33: 83-91.
https://ibdigital.uib.es/greenstone/sites/localsite/collect/monografiesHistoriaNatural/index/assoc/Monograf/iesSHNB_/2021vol0/33p083.dir/MonografiesSHNB_2021vo1033p083.pdf

Andreu Muntaner, de fòssils i fotografies - Documental IB3
<https://www.youtube.com/watch?v=9O3oRyHGIZM>

Bibliografia d'Andreu Muntaner Darder per ordre cronològic

- Cuerda, J. i **Muntaner, A.** 1950. Nota sobre un nuevo yacimiento hallado en Palma de Mallorca como perteneciente al Plioceno. *Bol. Real. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 48, 1: 541-543.
- Cuerda, J. i **Muntaner, A.** 1951. Visita a un nuevo yacimiento cuaternario. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 4 (fasc. 1, desembre).
- Muntaner, A.** 1952. Notas geológicas sobre la bahía de Palma. Región Occidental. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*. (maig-juny).
- Cuerda, J. i **Muntaner, A.** 1952. Nota sobre las playas cuaternarias con *Strombus* del Levante de la Bahía de Palma. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*. 1-8 (juliol-setembre).
- Cuerda, J. i **Muntaner, A.** 1953. Contribución al estudio de las terrazas marinas cuaternarias de Mallorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 13-15 (fasc. 1).
- Muntaner, A.** 1954. Nota sobre los aluviones de Palma de Mallorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 36-48.
- Muntaner, A.** 1955a. Playas tirrenienses y dunas fósiles del litoral de Paguera a Camp de Mar (Isla de Mallorca). *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 1: 49-58.

- Muntaner, A.** 1955b. Nota preliminar sobre nuevas localidades de Cuaternario en la Isla de Mallorca. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 1: 84-86.
- Muntaner, A.** 1956. Nota sobre un fémur de *Myotragus balearicus* hallado en los aluviones de Sancellas. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 2: 115-116.
- Muntaner, A.** i Cuerda, J. 1956. Hallazgo de un esqueleto de *Myotragus balearicus* en una duna cuaternaria de Capdepera. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 2: 114-115.
- Muntaner, A.** i Palmer, E. 1956. Nota sobre el hallazgo de *Myotragus balearicus*, Bate, en los aluviones de Búger (Mallorca). *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 2: 95-98.
- Muntaner, A.** i Rotger, P. 1956. Nota preliminar sobre un Nuevo yacimiento espeleológico con *Myotragus balearicus*, Bate, en Buñola (Mallorca). *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 2: 99-104
- Muntaner, A.** 1957. Las formaciones cuaternarias de la bahía de Palma. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 3: 78-125.
- Muntaner, A.** 1959. Nota sobre la pretendida caída de un aerolito en las playas de Son Serra (Bahía de Alcudia) en la noche del 19 al 20 de agosto de 1958. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 5: 27-29.
- Muntaner, A.** 1959. Nota preliminar sobre las formaciones tirrenienses de la isla de Menorca (Balears). *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 5: 41-44.
- Muntaner, A.** 1959. Noticia sobre la existencia de formaciones no citadas de Triásico, Jurásico, Cretácico, Oligoceno y Burdigaliense en la región de Sta. María – Marratxí (Mallorca). *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 5: 56-57.
- Muntaner, A.** 1959. Noticia sobre la existencia de una cantera de época romana en las inmediaciones de Cala Pi (Mallorca). *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 5: 60-61.
- Vidal, M., Reig, F., Llamas, R. i **Muntaner, A.** 1961. Informe geológico acerca de las disponibilidades hidráulicas de todo genero en la Isla de Mallorca. Asesoría Geológica de Obras Públicas. Inèdit.
- Muntaner, A.** 1966. Distribución en Balears de *Myotragus balearicus* Bate. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 12: 25-28.
- Muntaner, A.** 1969. Bartolomé Darder y Pericás: Nota biográfica. *Bol. Soc. Hist. Nat. Balears*, 15: 5-11.
- Muntaner, A.** 1985. Formació i evolució geològica de s'Albufera. *Lluc*, 720, 6-7.
- Muntaner, A.** (Col·laborador) 1986. Recursos Geològics (Volum 3). In: Història Natural dels Països Catalans. Enciclopèdia Catalana, S.A.
- Muntaner, A.** (Col·laborador a l'apartat de hidrogeologia) 1992. In: Bover, M., Casas, J. i Morey, M. Estudio integrado de la isla de Formentera. Bases para un ecodesarrollo. Ministerio de Obras Publicas y Transportes. Madrid. 231 pp.
- Muntaner, A.** 1996. Memoria gràfica de Mallorca. 3 toms, 936 pp.
- Muntaner, A.** 1998. 150 anys de Ciències de la Terra a Mallorca. A: Quaderns d'Història de la Ciència. Geologia. Una aproximació didàctica a l'obra de B. Darder. X Simposio para la Enseñanza de la Geología. Editorial Moll, Mallorca. 13-20.
- Muntaner, A.** i Amengual, B. 1999. Ayer y hoy en Mallorca. 100 años de fotografía. Diario de Mallorca. Col·lecció de 104 làmines dins una carpeta.
- Muntaner, A.** (Col·laborador). 1989-2005. Gran Enciclopèdia de Mallorca. Promomallorca, Palma, 25 volums.

- Muntaner, A.** 2007-2008. Breu ressenya de la gestió del Laboratori Biològic Marí de Portopí, inaugurat el 1908 pel professor Odón de Buen, amb aportació fotogràfica. *Estudis Baleàrics*, 88-89: 49-75.
- Muntaner, A.** 2010. Breu ressenya del vol de l'aviador Salvador Hedilla a sa Pobla (1916). *Estudis Baleàrics*, 98-99: 113-120.
- Muntaner, A.** 2010. Un reportatge inèdit de les coves del Drac. *In: Mayol, J., Muntaner, L., i Rullan, O. (Eds.) Homenatge a Bartomeu Barceló i Pons, geògraf.* Leonard Muntaner Editor. *L'Arjau*, 20: 233-240.
- Muntaner, A.** i Cifre, M. 2012. Pintor, fotògraf i sacerdots. *In: Bonnin F. X. (Editor) Sebastià Llobera. Pollença, 1831-1892. Retrats i paisatges,* Consell de Mallorca. 86 pp.